

TĂNG CƯỜNG CÁC BIỆN PHÁP PHÒNG CHỐNG BỆNH VIÊM DA NỔI CỤC TRÊN TRÂU BÒ

Nguyễn Ngọc Sơn

Chi cục Chăn nuôi và Thú y Hà Nội

Cuối năm 2020 Việt Nam đã xuất hiện bệnh viêm da nổi cục (VDNC) trên đàn trâu bò, trong đó có Hà Nội. Theo thông tin từ Cục Thú y đến thời điểm hiện tại (tháng 5/2021) trên địa bàn cả nước hiện có 25 tỉnh/thành phố có trâu bò mắc bệnh VDNC chưa qua 21 ngày, tổng số gia súc mắc bệnh là khoảng 42 ngàn con, số gia súc đã phải tiêu hủy là 5 ngàn con. Tại Hà Nội từ cuối năm 2020 ổ dịch đầu tiên đã xảy ra tại huyện Phú Xuyên, mặc dù đã được các cấp, các ngành tập trung chỉ đạo áp dụng quyết liệt các giải pháp song đến nay bệnh đã xuất hiện bệnh ở 10 hộ/6 xã/3 huyện (Phú Xuyên, Chương Mỹ, Đan Phượng), số trâu bò mắc bệnh 19 con, tiêu hủy 3 con.

Trong thời gian tới nguy cơ bùng phát dịch bệnh này là rất cao do thời tiết khí hậu đang diễn biến phức tạp, khó lường, đặc biệt những ngày qua nắng nóng đã xuất hiện kèm theo các đợt giông, lốc mưa lớn tạo điều kiện cho mầm bệnh phát triển, lây lan từ vùng này sang vùng khác. Mặt khác việc vận chuyển, lưu thông động vật và sản phẩm động vật trên địa bàn lớn do nhu cầu tiêu dùng cao. Hiện tại đàn trâu bò chưa được tiêm phòng vacxin VDNC đồng loạt. Mặt khác số lượng đàn trâu bò trên địa bàn Thành phố lớn nhưng quy mô chăn nuôi còn nhỏ lẻ, chủ yếu vẫn là chăn nuôi nhỏ lẻ ở nông hộ. Thời điểm tháng 4/2021 tổng đàn trâu bò trên địa bàn Thành phố khoảng 164 ngàn con trong đó có 14 ngàn con bò sữa nên việc quản lý dịch bệnh trong đó có bệnh VDNC còn gặp nhiều khó khăn.

Để chủ động ngăn chặn, khống chế không để bệnh VDNC phát sinh, người chăn nuôi cần hiểu rõ về nguyên nhân, triệu chứng, đường truyền lây để áp dụng các giải pháp hiệu quả.

1. Về nguyên nhân và đường lây bệnh.

Bệnh VDNC do virus (giống Capripoxvirus) gây nên vì vậy gặp điều kiện thuận lợi virus phát tán làm bệnh lây lan nhanh. Virus có sức đề kháng cao song xử lý nhiệt các sản phẩm sữa và sản phẩm động vật trong 2 giờ ở 56°C hoặc 30 phút ở 64°C có thể vô hoạt được virus.

Đường lây truyền chủ yếu qua côn trùng hút máu (như một số loài ruồi, muỗi, bọ ve, mòng...);

qua tiếp xúc trực tiếp, thức ăn, nước uống, dụng cụ mang mầm bệnh. Bệnh có thể lây truyền qua nhau thai, bê con sinh ra bị tổn thương trên da, bê con đang theo mẹ có thể bị nhiễm bệnh qua sữa, hoặc do tổn thương da ở núm vú. Lây truyền qua kim tiêm bị ô nhiễm trong quá trình điều trị hoặc trong quá trình tiêm phòng. Lây truyền qua đường giao phối tự nhiên hoặc qua thu tinh nhân tạo.

2. Cách nhận biết và triệu chứng lâm sàng của bệnh

Bệnh rất dễ nhận biết so với các bệnh khác, con vật có biểu hiện mệt mỏi, bỏ ăn hoặc ăn kém, thường con vật chỉ kém ăn, khi trâu bò đã bỏ ăn thì có thể đã kể phát với các bệnh khác. Con vật có biểu hiện sốt do nhiễm trùng nhưng không rõ. Gia súc non là đối tượng dễ mắc nhất, xuất hiện các cục phát triển nhanh trên toàn thân, đặc biệt ở vùng hầu, yếm, hai bên cổ. Thực tế có nhiều con bị phù thũng ở vùng yếm rất nặng làm con vật đi lại khó khăn. Các nốt nổi lên thường có hình tròn, rắn chắc; xuất hiện nhiều nhất ở đầu, cổ, bầu vú, mông. Đối với bò sữa thấy giảm sản lượng sữa, ăn kém, hạn chế nhai lại.

Thời gian ủ bệnh từ 2 đến 5 tuần, tỷ lệ mắc bệnh từ 5 - 80%, tỷ lệ chết thường thấp (1 - 5%), nếu thành dịch thì tỷ lệ chết có thể lên tới trên 20%. Tất cả các độ tuổi trâu, bò đều có nguy cơ mắc bệnh VDNC, bò sữa, bò đang tiết sữa và bê con có biểu chứng nặng hơn bò thịt trưởng thành.

Bệnh VDNC có một số triệu chứng lâm sàng giống với một số bệnh khác trên trâu bò nên cần chẩn đoán phân biệt một số bệnh khác nhất là những con mới mắc bệnh, chưa biểu hiện triệu chứng rõ ràng, điển hình (chưa xuất hiện nổi cục nhiều, nhất là ở gia súc non) như bệnh viêm loét vú bò, bệnh khô da, nấm ngoài da, côn trùng hoặc ve bọ cắn, bệnh viêm chân móng ở trâu bò, viêm da dị ứng.

3. Các biện pháp phòng chống bệnh

Nguyên tắc chung cần tuân thủ công tác phòng bệnh; đó là phát hiện bệnh sớm, cùng cộng đồng, chính quyền địa phương áp dụng tốt các biện pháp phòng chống bệnh để hạn chế lây nhiễm trên diện rộng. Tuân thủ nghiêm việc không cho trâu bò

đi chăn thả, để gia súc tại nhà để chăm sóc nuôi dưỡng, nâng cao sức đề kháng, trường hợp phải tiêu huỷ thì thực hiện tốt quy trình tiêu huỷ theo hướng dẫn của cơ quan chuyên môn. Tuyệt đối không được bán chạy, vận chuyển lưu thông gia súc nhiễm bệnh. Thực hiện tiêm phòng khi có vaccin VDNC và kiểm soát các côn trùng (vector) truyền bệnh.

Tổ chức phun phòng, khử trùng tiêu độc định kỳ toàn bộ khu vực chuồng nuôi, hiện tại các loại thuốc khử trùng tiêu độc cơ bản đều sử dụng an toàn cho người và gia súc; vì vậy thực hiện ngay việc phun phòng trong, ngoài chuồng nuôi. Sử dụng các loại thuốc diệt côn trùng để hạn chế ruồi, muỗi, ve, mòng. Phun trên diện rộng ở cả khu vực (thôn, xã), nhất là khu vực có mức độ ô nhiễm môi trường cao, khu vực chăn nuôi nhiều, bãi chăn thả, các khu vực có ổ dịch cũ, bãi rác, cống rãnh thoát nước. Để nâng cao hiệu quả của các loại thuốc sát trùng trước khi phun phòng cần làm tốt các biện pháp vệ sinh cơ giới, phát quang bụi rậm, khơi thông cống rãnh, nơi đọng nước bẩn.

Các địa phương (thôn, xã) thực hiện tốt việc lập chốt kiểm dịch khi có gia súc mắc bệnh, ngăn chặn việc vận chuyển lưu thông gia súc bệnh (bán chạy), hạn chế người qua lại khu vực đang có dịch, xử lý vi phạm chủ hộ, người kinh doanh gia súc không tuân thủ công tác phòng chống dịch bệnh tại địa phương. Tổ chức tiêu huỷ đối với các trường hợp gia súc bệnh nặng buộc phải tiêu huỷ theo đúng hướng dẫn của cơ quan chuyên môn.

Thực hiện tốt việc tuyên truyền để các chủ hộ chăn nuôi chủ động áp dụng ngay từ hộ gia đình, cùng cộng đồng thực hiện tốt các biện pháp về phun phòng, tiêm phòng, không vận chuyển và lưu thông vận chuyển gia súc bệnh. Tuyên truyền để người tiêu dùng thực hiện tốt việc sử dụng sản

phẩm động vật rõ nguồn, đảm bảo an toàn thực phẩm đồng thời góp phần tích cực trong công tác phòng chống dịch bệnh.

Can thiệp gia súc nhiễm bệnh:

Bệnh VDNC do virus gây nên; do vậy về nguyên tắc chủ yếu thực hiện việc cách ly, không để lây nhiễm và nâng cao sức đề kháng của con vật. Biện pháp chăm sóc hộ lý rất quan trọng từ khâu nhập giống; chăm sóc nuôi dưỡng, vệ sinh chuồng trại đến giám sát dịch bệnh để phát hiện con vật bệnh cần được chú ý thực hiện thường xuyên, hàng ngày.

Trường hợp trâu bò bị nhiễm bệnh, thể hiện triệu chứng không bình thường cần báo ngay với cán bộ chuyên môn, chính quyền địa phương để áp dụng ngay các biện pháp phòng bệnh. Thực hiện ngay việc khoanh vùng, tách riêng gia súc nhiễm bệnh, dừng ngay việc chăn thả, phun thuốc phòng kết hợp dùng thuốc hỗ trợ, kháng viêm để nâng cao sức đề kháng. Gia súc phục hồi tốt nếu được chăm sóc và hộ lý tốt, đặc biệt đảm bảo chế độ ăn uống tốt, chuồng trại sạch sẽ, thông thoáng, hạn chế tối đa mức độ xâm nhiễm của các loại côn trùng trong khu vực chuồng nuôi và xung quanh chuồng nuôi. Trường hợp con vật nhiễm bệnh, tùy thuộc vào mức độ bệnh lý có thể sử dụng thuốc kháng viêm, hạ sốt, tăng sức đề kháng và điều trị ngăn ngừa nhiễm trùng kế phát. Cần thực hiện theo đúng chỉ dẫn của cán bộ thú y cơ sở để con vật sớm trở lại trạng thái bình thường.

Tóm lại trong công tác phòng bệnh gia súc nói chung và phòng bệnh VDNC nói riêng điều quan trọng là người chăn nuôi cần chủ động, tích cực, thực hiện tốt việc khai báo với chính quyền địa phương, cán bộ chuyên môn để áp dụng các biện pháp phòng chống dịch bệnh có hiệu quả./.

Bò mắc bệnh viêm da nổi cục tại huyện Phú Xuyên, Hà Nội